

Ög 91. Järstads kyrkogård.

Pl. 52, 54.

Avbildningar: Foton E. Brate 1894 och 1895 (ATA).

Stenen, som är en tung pjäs av starkt svartgnistrig granit, är nu 1,78 m. hög och har en bredd på 1,22–1,30 m. Den befann sig redan på 1600-talet på kyrkogården och står nu – såsom på Säves tid – rätt olyckligt placerad i vinkeln mellan vapenhuset och långhuset. Från de bägge taken droppar tjära ned över stenen, och vid mitt besök 1946 var stora delar av inskriftssidan så vanställda, att det beredde stora svårigheter att få stenen rengjord för uppmålning av inskriften. Såsom bilden visar, är mittpartiet alltjämt belagt av ett mörkt tjäröverdrag, som icke synes gå att avlägsna.

Inskrift:

uuia · rit · stin · þa-- · yti · aamu · sustr
           5   10   15   20   25

»... reste(?)¹²⁹ denna sten efter systemen **aamu**.¹³⁰»

Till läsningen: Att döma därav, att slingan ansätter vid 1 **u**, skulle inskriften börja där, och så ha också alla tidigare avbildare uppfattat saken. Egennamnet skulle alltså inskränka sig till den otolkbara runföljden **uuia**. Emellertid framträda svaga spår av att slinglinjerna löpa runt stenens nedre del, och under sådana förhållanden är det ej otänkbart, att före 1 **u** gått några runor, som utgjort namnets första del. Då emellertid ytan här icke bär minsta spår av runor, blir detta antagande alltför hypotetiskt för att kunna tjäna som vägledning vid ett försök att rekonstruera namnet. Tidigare avbildare räknade med att r. 1 är ett stunget **u**, och Brate låter detta föregås av en punkt. Den senare synes mig osannolik, här finnas flera naturliga gropigheter, jag ifyller ingendera. Vad **u**-runan beträffar finnas i den två obetydliga gropigheter, ifyller man den ena, synes man mig också böra ifylla den andra. Då runan alltså icke är säker som **y**-runa, uppför jag den **som ostungen**.¹³¹ Till sin ductus är runan nästan helt

sammanfallande med 2, som väl knappast kan uppfattas som annat än **u**. Vid 6 är läsningen ånyo vansklig: hst kan följas uppifrån till ned på mitten, där linjen utplånas och en valk vidtager. Ytan är sedan så ojämn t.h. om runan, att det är förklarligt, att tecknaren i Bautil velat få fram ett **s**. Läsningen är omöjlig, eftersom runan i så fall komme för nära 7 **t**, och någon tydligt nedre bst kan man ej se, trots att ytan här delvis är upphöjd. Jag ifyller blott vad som ses bevarat och räknar liksom Brate med att runan varit i. 16 **y** har välbevarad punkt. Jfr de obetydliga och tillfälliga gropigheterna i 1! 17 **t** har för blotta ögat bst bevarad blott t.v., men vid stark snedbelysning framträder å ett foto¹³² även märken efter en bst t.h. Av 18 i har en skälla tagit bort högra sidan av hst, skårans vänstra kant kvarstår. 19 och 20 äro bägge **a**-runor, jfr 1 och 2! 21 är ett **m** med söndervittrat topparti, 22 ett **u**, likaledes skadat upptill. 27 är ett endast i bst trasigt **r**, en läsning som jag i likhet med Brate föredrager framför andras i eller **u**. — Om partiet 12–15 skall läsas **þasi** eller **þana** får ställas därhän. Brate

Plansch 54b. Ög 91. Järstads kyrkogård. Foto Nordén 1946. [Jansson skriver 1947: Retusch Duger ej.]

¹²⁹ Nordén skriver »reste (? , ristade?)», av Wessén ändrat till »reste (?)».

¹³⁰ Wessén har strukit Nordéns »Amma» och skriver i marginalen: Bättre: **aamu** På grund av en så dåligt ristad inskrift vågar man ej konstruera ett namn!

¹³¹ Nordén skrev »under dess ostungna värde»

¹³² Wessén stryker under »å ett foto» och skriver ett frågetecken i marginalen.

väljer att läsa **pa[si]**, själv finner jag runornas placering snarare tala för läsningen **pana**.

Brate motiverar ej, varför han upptager blott en så obetydlig del av den av äldre avbildare, främst *Bautils* tecknare, så fylligt återgivna ornamentiken. Vid god belysning framträder denna dock på stenen i ungefär den omfattning, som jag å mitt foto avgivit.

Plansch 52b. Ög 91. Järstads kyrkogård. Foto Nordén 1946.
[Jansson skriver 1947: Duger]

Fig. 99. Ög 91. Järstads kyrkogård. Foto Nordén 1946. Om fotot anges i ATA »Korset ifyllt.» Jämför med Plansch 54b där korset är ditretuscherat.

Detta dokument ingår i en digital utgåva av Arthur Nordéns supplement till Erik Brates Östergötlands runinskrifter. Manuset avslutades 1947 och var tänkt att tryckas 1948. Utgåvan publiceras fritt tillgänglig på Internet.

Texten innehåller inte nyare litteraturreferenser än 1947 och tar ingen hänsyn till modern runforskning och måste därför användas med stora reservationer. Arbetet med utgåvan avslutades 2024-12-31.